

QUINZENARI CATALANISTA

Redacció y Administració:

Associació Popular Catalanista ● Escudellers Blancs, 8, 1.er

ANY III.

BARCELONA 30 DE SETEMBRE DE 1905.

NÚM. 64

Per l'obra filològica

VEUSAQÜI un problema gramatical que bé valdria la pena de que se'n ocupés el projectat Congrés de la Llengua Catalana. Els noms propis geogràfics; son variables o invariables al passar d'una llengua a una altra?

Al presentar aquesta qüestió, ens ve a la memoria un article literari que llegírem fa temps degut a la ploma de Mr. Ernest d'Hervilly. Referia aqueix article'l cas d'un pobre home, gramàtic purista de la forsa de vint y cinch cavalls, que cercant persones que pronunciessin el francès ab tota la correcció de les regles de la prosodia, arribà a una verdadera monomania pera trovar qui pronunciés bé'l nom del famós formatge de Gruyère, el qual, segons el lèxich de Littré, deu marcar ben separadament los sons en aquesta forma: *gru-iè-r'*. L'home anava de fonda en fonda, dinant cada dia en lloch distint, perque sempre s'enrabiava al sentir que'ls fondistes deyen, trepitjant barrejerament la prosodia francesa: *fromage de Gruère*. Per fi, un dia, trovantse en el cas d'haver de comprar una hisenda en ocasió d'haver adquirit una bona herencia, pensà establirse a Suïssa, en el cantó de Fribourg, en la meteixa població hont se fabriquen aqueixos richs queviures, pensant que allà tindria la felicitat de sentir pronunciar aquell nom ab tota la puresa. Mes ¡quin disgust! Aixís que arriba a la població, pregunta a un home que estava parat al mitj del carrer, fumant ab una gran pipa:—Voleu ferme'l favor de dirme'l nom d'aquet poble?—Y l'home li respongué ab un fort accent alemany: *Griers*. El gramàtic francès va caure en basca, y de resultes del disgust morí al cap de poch dies.

Si l'història es verossimil o no, deixémho córrer, pero no's pot negar que'l desenllàs es molt lògich. ¿No son invariables per tot lo mon els noms personals, o millor dit, els cognoms de persona? Per qué no han de seguir una sola regla tots els noms propis, tant si son personals com si son geogràfics?

Y no pot dar lloch a poch's duptes y confusions la variació de formes d'un meteix nom geogràfic, sobre tot quan se viatja! Posem alguns exemples molt curiosos: el nom de *Cayo Hueso*, que tant sonà durant la guerra de l'Independencia de Cuba, feya trencar lo cap als curiosos que cercaven en el mapa y no troaven cap terra d'aquet nom, perque la verdadera denominació es la locució inglesa *Key West*, aixó es, *petita illa de Ponent*, que'ls espanyols havien castellanisat d'una manera ridicula, perque si no volien parlar yanqui millor podien haver traduhit *oeste que hueso*. El nom de *Génova* es *Gènes* en el propi país; y aixís molts que lògicament pensen que'ls noms geogràfics no deuen

variari, lo confonen ab *Gènevè*, que en francès no es *Génova*, sino *Ginebra*. Y si *Ginebra's* diu en francès *Gènevè*, diferent, com se veu, del català, en alemany es *Gent*, per acabar de confondre als inexperts. Quan se passa la frontera de Fransa a Italia per Sant Gotard, una meteixa població cambia tres vegades de nom, en menys de vuyt hores: si'l viatjer surt de Fransa, sab que té de passar per *Bàle*; si surt d'Italia, va ab direcció a *Basilea*, pero un cop arribat a la població suïssa, ahont se coneix lo verdader nom, ja no es *Bàle* ni *Basilea*, sino *Bàsel*.

Guanyarien no pas poch en claretat els mapes, ab gran ventatja pera'ls diversos estudis que necessiten llur auxili, si tots respectessin la forma ortogràfica respectiva dels propis païssos indicats, tant si's publiquen aqueixes cartes a Fransa, com a Inglaterra, o a Suïssa o a Catalunya, puig essent destinades a la ciencia o al foment de les relacions internacionals, no haurien de desviarse de la característica cosmopolita. Aquestes idees foren defensades en el Congrés de Geografia del any 1893 pel Dr. Poussié, il·lustre excursionista y coneixedor de bastants idiomes.

Per xo'l poble català, que malgrat la degeneració del caràcter no deixa d'ésser bastant pràctic, com prenent que'ls noms geogràfics no deuen variari, no catalanisa pas aqueixos mots si son estrangers, dexantlos intactes, y encara mes: sempre'ns sab greu y'ns fa sonriure de compassió quan veym que'ls castellans s'assimilen alguns noms de pobles catalans, com *Villanueva*, *Lèrida*, *Sant Pedro de Torelló* etc., y'ns mostrem contents y satisfets al observar que de mica en mica s'han desvesat de dir *Vique*, *Monjuig*, *Montserrat* y *San Cucufate del Vallès*, perque interpretem aquest cambi de conducta com una mostra del respecte que's deu a les coses propies de nostra terra. Expressió d'aquet sentiment es sens dupte'l doctíssim Dr. Balari que erigeix en regla inflexible l'invariabilitat dels noms topogràfics, y aixís encara que escrigui en castellà, no parla de *Burdeos*, sino de *Bordeaux*, y diu per exemple, *el condado de Urgell, el santuario de Sant Magi de Brusaganya, la villa de Sant Pere de Torelló* etc.

Aquet principi, defensat per molts ab entusiasme, es lo que'n podríam dir l'escola de l'unificació dels noms geogràfics. En cambi sentírem un dia per boca del il·lustrat catedràtic Dr. Rubió y Lluch, alabar y admirar la regla seguida pels antics escriptors catalans, adaptant a la forma catalana'ls noms propis estrangers, particularitat que pot veure's clarament en la hermosa Crònica den Ramon Muntaner, hont hi ha abundor de noms propis italians y grechs admirablement catalanisats.

La primera escola, com se veu, té a son favor moltes ventatjes: la facilitat del estudi de la toponimia y de la geografia, la conveniencia per l'excursionisme y les relacions internacionals, y sobre tot satisfà lo just amor propi dels naturals de cada país, que no'ls hi agrada

pas que'ls estrangers transformin o adulterin els noms propis de llur respectiva patria. Per altra part la segona escola té un argument filològich en son favor: el de que l'intercalació de noms estrangers intactes en un text, sobre tot si son estrangers de pronunciar, perjudica la bellesa literaria. ¿A quin dels dos extrems, donchs, cal donar la preferencia? Potser no seria mal encertat inclinar-se al conegut aforisme: *extrema sunt vitanda, in medio stat virtus*. Y prenent el terme mitj, podria respectarse sempre la forma originaria, modificant tant sols les síl·labes que fessin de mal pronunciar, adaptintles suaument, sense atrevirshi massa, a la llengua natural del escriptor; en aquet sentit els castellans haurien de respectar el nom de *Lleyda* y *Vitanova*, perque no'ls entorpeix la fonética, pero no hi hauria inconvenient en que's quedessin ab la forma *Gerona* en lloch de *Girona* perque no ho poden pronunciar com nosaltres. En cambi'ls catalans, si bé podem dir *Toledo* y *Guadalquivir*, hauríam de dir, per ésser mes conforme al geni de nostra llengua, *Alacant* en lloch de *Alicante*, perque al català repugna la termicació *ante*, *Marroch* en lloch de *Marruecos*, perque en català no hi ha la diptongació en *ue*, *Avinyó* en lloch de *Avignon* perque no tenim la nasal francesa etc. Aquet terme mitj, prudentement adoptat, es una opinió particular nostra, emesa tot esperant que's faci llum sobre aquesta qüestió gramatical.

BONAVENTURA RIERA

ELECCIONS

Lo Catalanisme radical fa molt bé de no volguer portar diputats a las cort's espanyolas, perque resulta feyna inútil, com ho están demostrant los partidaris de tals procediments que moltes vegades sols serveixen pera satisfer la ambició de qui vol tenir la vanagloria de passar per prohóm o cap-devanter de la política que ostenta.

No més hi ha que recordarse d'eleccions passadas y us recordaréu que tal o qual aspirant a diputat a cort's o provincial ha promés tota una pila de duptosas ventatjas, com son la construcció d'una carretera o d'una font o d'altres pel estil de caràcter públich en pro del districte que l'ha sortejat, y ni aquestas engrunas s'ha pogut després conseguir, perque un cop al Congrés ni's cuyda ni's recorda dels ignoscents que l'elevaren a son ambicionat lloch estants.

Jo no sé com lo nostre poble no está encara desenganyat de que fent diputats per durlos a Madrit no's fa ré, ni s'arriba a millorar l'ideal polític, perque cada dos per tres té de veure novas combinacions que com juguina autómata li fan seguir, fins que passant los anys arriba per fastiguejarse, y retirantse cobardament, ja no vol creure en ningú.

Aquets desenganyats, encara que vells haurien d'entrar a nostre moviment nacionalista y alianthi a so fills pera que no sufrissin la equivocació de son pare, no deixarien de fer una gran obra.

A Catalunya no'n volém d'homes diputats que sols serveixin per fer lo ninot de molles febles, perque ab sas influencias ficticias y derrera de sas tonterias no reporten cap benefici en pro de la nostra llibertat.

No hi cregueu pas en aquest aixám de diputats catalans que satisfets, riallers y contents van al Congrés espanyol a no fer res y sí per llubir sas facultats d'enraonar bé (o malament) lo castellá, que tots plegats no'n portarán cap de reforma beneficiosa per la nostra desvalguda Catalunya, perque comensan per pidolar qualsevol assumpto de caràcter particular o de molt poca importancia, que'ls hi solésser concedit quedant ab aixó desarmats perque l'agrahiment els impedeix exigir lo que deurían.

Jo deploro que mos companys obrers, per la poruga idea de que no'ls hi diguin reaccionaris, no vulguin ésser catalanistas y sian carn electorera per afavorir las aspiracions del diputat, a qui creu y venera y després a la curta o a larga deu oblidar.

Las Corts que volém nosaltres son las Corts Catalanas, en las que com constitució verament democrática hi cap l'obrer en representació directa del treball, lo pagés per la agricultura, lo fabricant per la industria y aixís sucesivamente. Ben diferents de las corts espanyolas ahont sols hi abunda lo capitalismo y l'intelectualisme, factorssobirans del manualisme, impossibilitadors de la regeneració de las regions.

En las Corts Catalanas hi volém la veritable elecció y representació social del poble: del obrer al industrial, del pobre al rich, del ateu al creyent, y congregats los membres de las forsas vivas de la nació, sense distinció de classe de manera que sian indiscutibles las aptituds de representant que s'elegeixi pera la representació que se li confii, sense cap sacrifici, ni mal versar una pesseta com fan los diputats a la espanyola, rivalisant los uns ab los altres, creant tota mena d'odis pera assolir son somni dorat o sia la victoria de la elecció.

J. VALLEPERAS Y BARTOLI.

Los 7 sabis de Grecia

Lo día 3 de Setembre del any actual y a la una y vint minuts ha esclatat a la Rambla una bomba que es la n.º 37 de las que han fet esclat a Barcelona de 15 anys en aquesta banda. D'aixó s'en desprén que cada trimestre'n toca una, y per desgracia los fets ens ho venen comprobant.

De 37 vegadas sols 4 s'ha descubert a sos autors, la d'en Pallars, que no tractá d'amagarho, la de'n Salvador que'l descubrí sa muller, y després en Alonso, y un italiá que foren víctimas de son maneig, mes restan 33 atentants ignorants sos autors sens fum, sens sospitas, sens rastre.

La incapacitat y la negligencia dels que deuen cuidar de nostra seguretat son manifestas.

Y considerar que després de tants y tants organismes de vigilancia pública de creació artificial, que quan se'n ha instituit un es perque l'altre no dava resultats, 7 senyors presidents, que tot lo mes representan 7.000 homes, s'apropian la representació de 1.000.000 de barcelonins y suscribint un manifest ab los apellidos que sempre surten y que no han dat provas de solucionar may res, en nom del metálich de Barcelona se dirigeixen a un govern d'idénticas circumstancias y demanan la creació d'un altre *cuervo* de nova planta quin reglament ja li presenten molt ben madurat y fet per ells, que's diuen conéixer a fons la qüestió (y no obstant facultantlo perque'l reformi en lo que li sembli) y ja anticipan que no hi farà res que per concedir tal cosa se 'ns apujin los pagos y contribucions. Per la meva part desmenteixo que aquets 7 presidents me representin. Son una minoria de Barcelona y una minoria que si per lo capital que a prorrata representan es mes rica que qualsevol altra, per lo poch que s'en saben servir son funestos al benestar y prosperitat del país. Son uns económichs malgastadors.

Han perdut lo carnet, no saben que no tenen de pidolar mes, sino llogar homes que pugan perdre'l jornal, y demanan al govern mes *cuervos*, mes nóminas, mes reglaments y mes lliuraments, y'l govern, que no bada, ha telegrafiat «accepto», y per tot remey ens fac-

tura tants o quantos policias mes del *cuervo* del O. P., que serán una cataplama en un banch, si, pero ab motiu del qual se'ns apujarán un tant per cent los pagos que ja ningúns los treurá de sobre. Y aquest recárrech local será lo primer privilegi negatiu de la ciutat de Barcelona, com si diguessim, l'1 sota zero d'una escala de degradació ahont ens empenyen aquets *bizarros* estadistas y económichs que anys enrera volían fer lo mas cle y espifiaren del tot... y con recargo.

Es damnador, companys de ciutadania, pensar que vivim en un poble ahont lo nostré sosteniment ens hi té mes o menys arrelats (lo be prou per no poder ésser lliures de deixarla com lo caragol al forat de marge) y que un sol home surti a cada un de nosaltres pels cantons disparantnos armas de foch de las que germans nostres ne tocan fatals conseqüencias, y cada un las tocará ben segur, y que los prohoms, los roda-socas de la política de tots colors no troban altre remey que apujar al ensemps los pagos y la policia.

Mes es ben racional, si be desconsolador en extrem. Aquest poble, que no ha sabut conservar sa fesomia propia, que no ha sabut donar generosament la sanch en defensa de sas llibertats, no pot menys que anarse afemellant en aquesta molcie de avens material, de luxos, comoditats y vicis; y en aquest atrofiament y perversió moral, d'escepticisme, egolatria y por.

Pero de lo que no'm sé avenir es d'aquells 7 presidents que atribuintse una representació absoluta de Barcelona (que'ls hi nego) demanan al govern mes policia y mes *recargos*. ¿Que hi van trobar gust llavors del tancament de caixas, que demanan qu'els n'hi fiquin mes?

S. F.

LA VIDA AL CAMP

QUELL qui estiga un xich acostumat al tráfeh de Barcelona pot notar en aquesta época una disminució molt marcada del mateix; tot s'encalma, no's troba tanta gent pels carrers y una quietud de ciutat que reposa s'estén per sobre d'ella. Es que la majoria de la gent fuig de la calor y aprofita la ocasió per anarsen cap a fora; els que tenen bona posició y el negoci els ho permet cap a las valls dels Pirineus, que com las montanyas de Canigó, frescas son y regaladas; altres cap a sas hisendas o en poblacions no tant llunyanas; qui ja es a fora de mitjans de Juny, qui sols aprofita quinze días d'aquest mes d'Agost y els que no tenen casa per anarshi a aposentar sempre tenen algún parent o conegut ahont ab la excusa de la festa major del poble se n'hi van a passar set o vuyt días.

La qüestió es marxar de la ciutat, sortir de veure sempre las mateixas caras y ferse la ilusió de que's va a passar una temporada ab comoditat. Aixó de la comoditat es una cosa molt relativa; hi ha qui verdadera-ment té una casa gran y fresca, ben moblada y ab tot el confort que requereix; pero tal que té un pis regular a Barcelona lloga a fora una casa petita, els mobles que hi porta o que lloga son poch apropiats y vells, tenen de dormir varis en un quarto y tenen per jardí una eixida petita sense arbres que mereixin el nom de tals y hont hi bat el sol tot lo día. De nits es tenen de deixar las finestras obertas perque la calor ofega, y els mosquits celebran sardanapálichs banquetes a costas del pobre estuejant que no pot dormir de picadas. Aquestas son las *delicias* de molts dels que surten a fora per refer la seva naturalesa y arribar al hivern ab novas energias.

La vida, si es en un poble en que hi hagi *colonia*, no pot ésser mes diferent de lo que deuría. Res de la llibertat del camp de que tant se parla; afectant un descuyt en el vestir mentida, es va mes encogit que a Barcelona, y tot son visitas y reunions ab els consegüents disgustets que sempre aquestas cosas portan. Res de volguerse fer ab la gent del poble, res d'establir una verdadera corrent de simpatia entre uns y altres; forman grupo apart y es miran a la gent del poble ab un ayre de superioritat burleta y aquella els correspon fentlos pagar els queviures mes cars y explotantlos en lo que bonament pot.

Aquets ayres d'importancia que es donan els de ciutat quan van a un poble es una cosa general y que a

cada pas pot observarse. En las festas majors sobretot es nota en gran manera. Veureu comparéixer de Barcelona algún dependent d'una botiga de robas o d'alguna droguería, ab lo millor que tenen a sobre, que verdaderament semblan uns senyorets de casas bonas, y alguna noya que a casa seva son carnicers o venen a la plassa, y posats al ball uns y altres volen donar llistons de *finura* a tota la gent de la terra, y tot son saludos per aquí y cortesias per allá que no sembla sino que sian fets ab molles. Aixó després d'haver criticat tot lo del poble y dels seus habitants, quan molts d'aquells en tots sentits els hi podrian donar cent voltas.

Y lo que passa ab els de ciutat quan van a vila passa ab aquestas quan se'n van a un poblet mes apartat y mes petit; tot es parlar de la vila y de lo avensats que son els que hi viuen y del nombre de cafés que hi tenen y dels carrers ab aceras etc., etc. També s'ho creuen de superiors y ho volen fer notar vinga a tons o no hi vinga...

Estavam avans d'aquesta digressió en que no hi ha, per lo general, verdadera simpatia ni amistat entre'ls forasters y la gent del poble; aixó fa que sian pochos relativament els que coneixen la manera d'ésser de Catalunya havent tingut mil ocasions pera poguerla conéixer; passen per ella sense véurela, y ab tot y viure cada any una gran temporada al camp es creuen que tot se reduceix a la vida y costums de Barcelona, vida y costums que cada día es van fent menys características; ab els carrers amples y llarchss'haperdut el vehinat y tot ha agafat un aspecte uniforme, Barcelona ha sigut el pou sense sola hont continuament hi va a parar gent de totes parts de mon, fent que la resultat de tants caràcters, de tantas maneres de fer y de pensar siga aquest to abigarrat de las ciutats cosmopolitas.

Qui's contenti de volguer conéixer a Barcelona, ni las costums de una ciutat catalana podrà sapiguer y es una llástima que quan se té a dos passos y sense esforços de cap mena pot conseguirse, ans al contrari es un motiu per distreure l'aburriment que a molts els causa 'l viure a fora, no's procuri, sense ayre de pensador y sense fer com un tribunal que examina, anar coneixent la vida dels pobles.

Avuy que molta gent sembla demostrar afició a las cosas catalanas, aquesta curiositat tindria d'ésser molt comú, hi hauria verdadera fraternitat entre la gent del camp y la de la ciutat y tots plegats sens dupte hi guanyariam.

J. SANS Y OLIVERAS.

Agost de 1905.

ENGRUNAS

JA pot cantar victoria, ja, *La Veu de Catalunya*, fent cálculs a la seva manera, en son afany de desvirtuar la mala impressió que ha produhit entre'ls seus el resultat de les eleccions; que lo que es aquesta derrota ja no se la treu de sobre. Si, senyors, si, derrota, que no altra cosa significa'l fet d'haver sigut vençuts en la luyta electoral de Barcelona'ls senyors Püig, Pella y Cambó, únichs noms de la candidatura que eren coneguts per sa signficació mes o menys catalanista, y en cambi haver surtit trionfants els senyors Rahola y Girona que sols havien figurat en actes espanyolistes y bastant adictes al estat de coses de la política central. Pero si mal efecte ha causat als regionalistes la derrota de Barcelona y la d'altres districtes de fora, mes disgust els han hagut de donar los escándols que aquets dies ha divulgat la premsa donant lloch a que'l públich imparcial miri ab creixent antipatia aquesta propaganda que ab tant de soroll se fa en nom del catalanisme. Petit y molt petit ha sigut aquesta vegada'l trió del partit regionalista, y ab tot y ésser petit, té algunes actes graves o ab acompanyament de protestes. L'intent de tupinades, y grosses, demostrat pel cas den Pella y en Cambó, y altres males arts que segons pública murmuració s'han comés posantse'ls regionalistes a la meteixa altura dels caciquistes y republicans, han posat de manifest (donant tota la rahó als arguments anti-electorals que sempre hem sostingut) lo perillós y desacreditat que es el procediment de portar el catalanisme pel camí de la política evolutiva. Es un fet innegable: el passar pel fanch dona per resultat l'embutrarse. Y'l portar la propaganda catalanista a un lloch corromput, desacreditat la causa de Catalunya.

Per altra banda, no pot negarse que les eleccions

resten molta força a les verdaders necessitats de la causa catalana. ¡Si se n'han gastat de diners ab motiu dels treballs electorals! ¡Y pensar que aqueixos milers de duros que s'han llenstat per provar d'enlanyar alguns ambiciosos, eren tant necessaris per protegir l'ensenyansa catalana, la qual, abandonada als esforços heroics d'uns quants patricis benemèrits, està en perill de morir d'anèmia, tot just acabada de néixer, per falta de diners ab que dotar les míseres escoles!!

EL periódich catalanista *La Comarca de Lleyda* ha fet una confesió preciosa:

«Vuit diputats presentarán a las Corts, donchs, los regionalistes. Los bons catalans no 'ns habem de fer ilusions. No esperem d'ells ayroses campanyes al Congrès per que no es aixó l'objecte principal dels diputats regionalistes, ni de les eleccions en los temps actuals.»

Donchs essent aixís ¿per qué tanta fressa, tant rebombori, tants esforços? ¿Tant amichs de perdre temps son els autonomistes devots de les urnes?

Pero afegeix mes avall nostre confondre:

«...Perque lo que 's vol es que poguém contar fora mils votans que significarán mils adeptes a la causa del deslliurament de la nostra Patria.»

¡Pobríssim argument! ¿per tan poca cosa 'ns hem d'exposar al descrèdit de la causa catalana? Jo crech que mes que de preocuparnos de fer número, s'hauria de preocupar el catalanisme de fer el pes, aixó es, no tants belluguets, y mes convensuts.

UNA de las primeras condiciones que deu reunir un governant es la de tenir el talent y la serenitat de judici necesaris pera evitar en lo possible els conflictes que's presentin. Pel contrari n'hi han molts que son lo suficient inoportuns pera crear-ne a cada moment ab las cosas mes senzillas, y moltas vegadas els partits d'oposició deuen la major part de la seva propaganda a las autoritats que ab las sevas intemperancias els hi fan ignosciment el joch.

Avans de volguer emplear alguna mida enérgica te de pensar-se ben fi abont es pot arribar o si després de comensar no podrà seguir-se. D'altre manera un s'exposa a fer un paper *luchit* com el d'aquell militar que enfadat ab una ordre que li havian donat es determina a contestar ab una carta ben forta, crida al seu secretari y li diu: prepari paper y ploma que hem d'escriure una carta ben picanta, s'estarrufa 'ls bigotis y dicta ab veu forta y resoluta: *Muy señor mio... dona ab ayre marcial y capicacat un parell de toms per la sala y no acudintseli res mes diu: y vaya usted continuando en este mismo tono y lenguaje.*

Es una llástima per qui mana que certa gent ocupi determinats càrrechs delicats, a cada moment se 'ls hi ha d'enviar un recadet dihentlos que no 's prenguin moltas cosas tant a la valenta y n'hi aixís se pot sortir de que deixin de fer etzegalladas.

Y es que han sigut designats sense tenir per res en compte en assegurar-se de que 'l càrrech no 'ls hi vinga ample.

No faltava mes. En el programa de les festes ab que tracta d'obsequiar-se a Mr. Loubet el dia que visiti la capital d'Espanya hi figurava (y aixís se publicà a tots quatre vents) una gran corrida de toros. Pero la Comissió abolicionista d'aqueixa mena d'espectacles, que no perdona ocasió de fer tan civilisadora propaganda, sapigué atrapar la part flaca del govern, enviant una enérgica protesta. Picanta y justa ha sigut l'actitud de la Comissió barcelonina, quan el govern, escapanse per la tangent, ha contestat en els seglients termes.

«A. Cabré, presidente Sociedad abolicionista corridas de toros. Recibi su telegrama, que descansa en un grave error. Entre las fiestas oficiales con que será obsequiado el presidente de la República Francesa, no hay tal corrida de toros. Si el empresario de la plaza la da como una corrida ordinaria, no tendrá ni tiene derecho el gobierno; á pesar de sus deseos, á prohibirla, sobre todo si es en algún día señalado para las corridas de la temporada.»

¡Ara vejin! á pesar de sus deseos el govern no pot prohibir que a l'arribada d'un sobirà extranger se li exhibeixi un espectacle que repugna al bon gust y a la

civilisació. L'excusa es *sui-generis*. Com si's proposessin tapar una cosa bruta aixís que un altre se n'adona, ara doneu l'excusa de que no es alló, sino aixó altre. Es ja tant brut lo que tenen de genuí y propi'ls madrileny, que ja quasi s'avergonyeixen de que'ls retreguin *l'espectáculo nacional*. Mes ja pot protestar y esgargamellarse la Comissió Abolicionista, que lo que es de l'Espanya castellana no la treuran pas l'afició de la tauromaquia. La tenen en la basa de la sanch, y seria necessari cambiar de rassa per civilisarse en les costums populars. Podrán avergonyirse, com es natural, pero no desvesarsen. Si vol la Comissió obtenir fruits positius de la seva propaganda, val mes que reconcentri totes ses energies a l'educació del poble català, procurant que s'aparti sempre de la xulaperia, y ab fe y constancia ho lograrà. Aquí si que tenen bon camp per conrear, que lo que es mes enllà del Ebre tots los seus esforços s'estellarán en el rocam del tradicional semitisme.

¡Renoy, que'n son de valents el militars espanyols! Lleigexen y se'n convencerán:

«Oviedo, 4.—Más de la explosión.—Dicen de Peñaranda que momentos después de estallar el Krupp y de recoger los heridos á consecuencia de la explosión, el coronel Grande dijo que cada cual cumpliera con su deber y siguiera el fuego. Los soldados, dando muestras de excelente disciplina, siguieron el fuego sin que ninguno abandonara su sitio.

Terminado el fuego, el coronel elogió la disciplina de los soldados y que así lo haría constar al jefe del Estado Mayor central, y terminó haciendo ver que los soldados deben portarse así lo mismo en la paz que en la guerra.»

¡Lo mismo en la paz que en la guerra! Haviam cregut que l'institució militar sols tenia per objete combatre al enemic en temps de guerra; pero que en temps de pau, durant unes ignoscents manobres, els militars se mostrin impassibles, (podriam dir inhumans), al donarse de que al costat d'ells han suert una dolorosa desgracia sos estimats companys, aixó ja no es pas regla del militarisme, s'entén, si'l militarisme es d'un poble civilisat. Quan no's té clar coneixement dels debers d'una professió, el desitj de fer el valent, o de fer el sabi, fa caure en ridiculeses doloroses, com aquella, análoga al cas de que ara's tracta: *¿Un hombre muerto? Puede el baile continuar.*

Per lo demés ¡ay si'ls militars espanyols fossin tant valents en la guerra com en la pau!

Bibliografía

Les Doctrines Lulianes en lo Congrès Universitari Català.—Es un hermós volúm que conté los discursos pronunciats en dit Congrès per los reverens doctors Salvador Bové y Antoni Casellas y un bon aplech de importants documents relatius ala Historia del Lulisme.

Lo libre va dedicat al jove advocat nostre amich y company de causa En Jaume Algarra y Postius, un dels entusiastas fundadors de l'*Agrupació Escolar Catalanista Ramón Llull*.

¡Avant, companys, en vostra humanitaria tasca! no decandiu y triomfareu. ¡El pervindre es vostre!

Si en rés son útils ja ho sabeu: LA DEVANTERA està a la vostra disposició.

Manfret.—Poema dramàtic en tres actes original de l'eminent literat Lord Byron. Traducció de Miquel Ventura Balanyá. Volum 2° de la Biblioteca *Foch Nou*.

Prou conegut es entre nosaltres Lord Byron y no cal que parli d'ell; passo, donchs, directament a sa hermosa producció.

Manfret noes mes que una visió poètica y per lo mateix res tinch d'objectar tampoch respecte a la realitat de ses personatges, puig en sa majoria son ficticis.

Lord Byron al escriure aquest poema va fer cas omís de la representació y de las exigencias de l'escenari. Sols va volguer explicar sas ideas respecte a lo invisible y tot ho va sacrificar an ellas. L'obra es una glosa de las paraulas que Shakespeare en el seu drama *Hamlet* posa en boca d'Horaci: *Hi ha al cel y demunt la terra moltas cosas que no ha sospitat may la vostra filosofia.*

El protagonista y únich personatge remarcable de l'obra es *Manfret*. La majestuosa figura de *Manfret*

es el tipo real de l'home que ha comés un crim, que he sacrificat a qui mes estimava y mes tart el penediment li ha fet entrar l'aburriment de la vida. Mes aixís que comensa'l drama ja entra l'home ideal que crida als esprits y als destins y los hi demana l'oblit, l'oblit d'una cosa que no pot explicar ab tot y portarla escrita per sempre més en son cor y que si morint ha de venir l'oblit accepta ab goig la mort: Que té tractes ab las fadas, que's presenta devant d'Arimals primpcep de la terra y del ayre disputantli primer son poder y demanantli mes tart per parlar ab una morta: Una morta sense sepultura y que al tenirla al seu devant li prega inútilment una paraula de perdó y que per últim mor víctima de son mateix idealisme. Mes mor d'una manera honrosa: llyuant contra tot, negantho tot y fent prevaldre sols son saber.

En la traducció el Sr. Ventura Balanyá ha demostrat possehir condicions bastant acceptables, si be hi ha algún passatge que queda bastant confós.

J. SANXO FARRERONS.

NOVAS

Días enrera morí en la seva ciutat nativa, Reus, en Joseph Güell y Mercader, qui durant tants anys exercí de corresponsal de *La Renaixensa* a Madrid publicant, firmadas per X, aquellas cartax en que jutjava ab una serenitat de judici maravellosa, dia per dia, la política madrileny y tot el seu seguit d'actes rastres que constitueix sa atmósfera.

Tenia un domini tant gran de la ploma que deya sempre tot lo que volia dir y res mes de lo que volia dir ab el seu estil clar, transparent, sense enfarfechs de paraulas extranyas, lleuger, tranquil, sense barrejarhi frases groixudas que sembla donguin valentia als escrits, y en realitat no diuen res.

En Güell y Mercader no s'havia aturat may devant d'un concepte atrevit dintre de las lleys que'ns regeixen, mes comprenent que, tal com están las cosas, las denuncias als diaris no condeixen a res, sabia donar voltas al assumpto, presentarlo en un altre aspecte y allí hont menys un ho esperava hi llescava el concepte entre ratllas, que el que era una mica aixeric l'arrepregava desseguida. Y la propaganda no deu ferse pels tontos.

Altres treballs té en Güell y Mercader, molts d'ells inédits que es de desitjar que es publiquin. Entre els publicats y que's deurian reproduhir, podriam citar una tanda d'articles publicats a *La Renaixensa* per llá a darrers de l'any 1902 dedicats als reiaixens catalans, en que donava en moltas qüestions la nota justa.

Descansi en pau l'ilustre patrici.

D'una altra nova trista tenim de dar compte. Nostre estimat company de redacció En Joseph Mallofré ha tingut la desgracia de perdre'l seu pare En Pau Mallofré y Botifoll, víctima d'una llarga malaltia. Rebí nostre bon amich lo testimoni de nostre mes sentit condol.

L'onze de Setembre.—Ab poca diferencia dels anys anteriors enguany s'ha commemorat a Barcelona aquesta efeméride patriótica tant trista com gloriosa. De bon mati, gran nombre de societats autonomistes de la capital y de fora se dirigiren al Saló de Sant Joan a colocar coronas ab expressives dedicatories demunt de l'estatua del immortal capdill de la Coronela en Rafel de Casanova. A les vuyt del mati estava aquell monument tant cubert de flors y llorers, que feya recordar aquella nit memorable de l'agafada dels trenta fundadors de «La Reixa». Alguns centres intentaren exteriorisar los sentiments de dol per la Patria posant al balcó la bandera nacional de Catalunya, pero aixís que se n'enterá la autoritat gubernativa, aquesta doná l'ordre terminant de ferles retirar. Moltes d'aquestes societats organisaren solemnes vetllades literaries y polítiques dedicades als patricis catalans que en els anys 1713 y 1714 moriren defensant la llibertat de nostra terra, regnant en totas elles lo major entusiasme. No fem la ressenya de cada una d'aqueixes sessions necrològiques, celebrades unes el propi dia onze y altres al diumenge següent, perque no disposem de prou espay. Si ressenyem úniquement la que tingué lloch en l'Associació Popular Catalanista, no s'atribueixi pas a cap egoisme ni vanagloria, sino perque es natural que aixís sia dat que LA DEVANTERA es portaveu de l'Associació.

Aixís, donchs, dirém que oberta la sessió pel president,

el senyor Feliu llegí un treball degut al senyor Riera, en el qual se fa l'estudi de les manifestacions anímiques que determinen a Catalunya el segell de la nacionalitat, posant de manifest les reivindicacions que necessita la Patria Catalana fundades en aqueixes manifestacions naturals. Seguidament el senyor Sanxo llegí un altre treball en el que s'enumeren les rahons històriques que demostren que Catalunya s'ha de considerar com una entitat nacional ab personalitat pròpia, posant de relleu els actes d'heroisme que en diverses èpoques de l'història han realitzat els catalans pera oposarse a tota mena d'invasions atentatòries a la llibertat de la terra catalana. El senyor Delclós llegí un tercer treball que emocionà al auditori, al recordar, pels monuments que encara son testimoni de les escenes de desolació del any 1714, interessants y conmovedors episodis d'aquella lluyta titànica, desesperada y heroyca en que'ls nostres avant passats defensaren, fins a donar generosament la vida, lo respecte a nostres venerandes y anyorades institucions, y sols passant per demunt dels cadavres, desapareguda la rassa de la Catalunya autèntica mascle, pogué trepitjar barroerament tot lo que significava l'ànima de Catalunya. Acabada la part literaria, el senyor Bozzo pronuncià un eloqüent discurs en el que, després de dedicar frases de veneració a la memoria dels martres de la defensa de la Patria, comparà'l patriotisme d'aquells heroes, digníssims nets dels algomavars, plens de virtuts altruistes y d'abnegació, ab l'egoisme dels catalans del 1905, futejant ab energia als que per una acta de regidor o de diputat malmenen y desvien la trajectoria del nacionalisme català. Prement peu d'aquesta comparació, calificà durament als selvatges que pochos dies ha feren vessar la sanch d'indefensos vianants de la Rambla ab la finalitat de sembrar el terror y perjudicar lo renaixement de nostra terra. Y per fi demostrà que'l caràcter català està tant desviat que es precís educar al poble, fer de cada català un nacionalista conscient, y un cop lograt això veurem assolit nostre beil ideal, que es la mes absoluta autonomia de la Nació Catalana. Després d'un breu parlament de gracies del president senyor Sayós, se donà fi al acte, sortint la distingida concurrencia que omplenava la sala de l'Associació Popular molt ben impresionada pels conceptes radicals que foren la nota dominant de tant agradosa vetllada.

Ab motiu de la prohibició governativa de no poderse posar a la vista del públich nostra estimada bandera catalana, no solament dels centres catalanistes de Barcelona, sino també del de Tarragona, es clar que s'aixecaren tot seguit veus de protesta; y al dia següent, ja que tothom tenia'l convenciment de que no es cap delicta ostentar ben públicament l'honrada senyera de la Patria, tornaren a onejar banderes catalanes en diversos balcons de la ciutat. Per ordre de l'autoritat foren novament retirades. Hi hagué multes pels agents de policia que no havien avisat desseguida al governador y no escassejaren els incidents còmichs. La policia anava recorrent els centres autonomistes per fer treure les banderes dels balcons, y's trovaren ab que no podien entrar en el pis perque no hi havia ningú dintre. No poguent entrar en el Aplech Catalanista, cercaren el president; feren venir mannyas pera espanyar la porta y les eynes no pogueren obrir, fins que els valgueren d'una escala de ma pera pujar al balcó y fer arriar la bandera, potsen en revenja d'havers fet arriar no fa gayre temps la *gualdo roja* en la Gran Antilla. L'incident de persecució, que desde'l primer moment feya entreveure conseqüencies desagradables, tingué un desenllàs satisfactori, perque cedint per fi l'autoritat, ja que era justissima y gens incorrecte l'actitut dels catalanistes, el diumenge següent, festa major de Barcelona, era un goig veure, no solament en els balcons dels centres, sino en els dels particulars de tots indrets de la capital, voleyar ayroses una infinitat de banderes catalanes, com a prova de solidaritat y d'amor a la nostra terra.

En resum: no volem censurar a ningú, pero la veritat es que aquest any s'ha commemorat la diada del onze de setembre ab major ostentació y exterioritat, que es, desgraciadament, la característica del catalanisme d'avuy dia. Tant es aixís, que enguany hem trovat a faltar un acte tant humil com sincer que en anys anteriors, sense cap ostentació pero sí ab fonda religiositat, se celebrava a Barcelona. La missa que en suffragi dels que al any 1714 moriren en defensa de nostra terra se deya cada any en l'iglesia de Sant Just, aquesta vegada se n'han descuytat.

L'obra filològica.—Acullint el concell que davam en un nombre passat de LA DEVANtera de que la premsa fes atmosfera publicat articles filològichs que comensin a preparar les discussions del projectat Congrés de la Llengua Catalana, el periòdich catalanista *Patria Nova* publicà un interessant article gramatical comparant lo dialecte del Camp de Tarragona ab lo de la comarca barcelonina; en Joseph Aladern publicà uns estudis etimològichs en *La Veu*

de Catalunya y en *El Poble Català*, que han sigut en part contestats per en Gabriel Alomar; y'l distingit gramàtich en Pompeu Fabra també ha publicat en aquet darrer setmanari un article filològich sobre «Les tres preteses lleys d'escursament, de distinció y d'eufonia». Endavant, y que l'exemple d'aquets erudits companys tingui molts imitadors! Els preparatius pel Congrés van vent en popa. An aquells sabís estrangers que dedicats al estudi de la llengua catalana han promès pendre part en tant transcendental Assamblea, cal afegirhi una altra figura de gran prestigi: el senyor J. Saroihandy, qui ha ofert sostenirhi aquet tema importantíssim: «Català de la regió pirenenca a Andorra, al Pallars y a la frontera d'Aragó».

Estudis Universitaris Catalans.—Continuarán enguany desde primer d'octubre ab les assignatures explicades l'any passat, mes les que ara de nou s'han introduhit, en la forma següent.

I. *Dret Civil Català.*—Càtedra diaria, de 7 a 8 del vespre, en el Ateneu Barceloní, pel professor N'Antoni M. Borrell y Soler.

II. *Historia de Catalunya.*—Càtedra diaria, de 6 a 7 del vespre, en el Ateneu Barceloní, pel professor En Lluís M. Nadal.

III. *Economia social y política aranzelaria.*—Dilluns, dimecres y divendres, de 7 a 8 del vespre, en el Foment del Treball Nacional, pel professor En Guillem Graells.

IV. *Literatura catalana.*—Dimars, dijous y dissabtes, de 6 a 7 del vespre, en el Ateneu Barceloní, pel professor N'Antoni Rubió y Lluch, auxiliat pel senyor Massó y Torrens.

V. *Historia del Art català.*—Aquesta assignatura s'ensenyará en varis cursos, tres dies cada setmana, en el Circul Artístich de Sant Lluç, a càrrech dels distingits professors Ilm. Dr. Joseph Torres y Bages, bisbe de Vich, Joseph Puig y Cadafalch, Joseph Pijoan, Raymond Casellas, Pere Carbonell, Mossen Joseph Gudiol, Joseph Font y Gumá, Alexandre de Riquer, Joaquim Amigó, Macari Golferichs, Ferrán de Sagarra y Joan Rubió.

VI. *Geologia catalana.*—Dimars y dijous, de 2 quarts de 10 a 2 quarts d' 11 de la nit en el Centre Excursionista de Catalunya, pel professor Mossen Norbert Font y Sagué.

VII. *Tècnica d'anàlisis químic ab especial aplicació a les ciències y a l'industria.*—Dilluns, dijous y dissabtes, de 7 a 2 quarts de 9 del vespre, en el Institut químic tècnic, pel professor En Francisco Novellas.

VIII. *Ensenyances agricòles ambulants.*—D'acord ab la Diputació provincial de Barcelona, s'organisarà aquesta ensenyansa de manera que's pugui explicar pràcticament sobre 'ls camps escullintse pel professorat les persones mes enteses en coneixements agricòles.

Lo pressupost crescut que porten les ensenyances establertes y la necessitat d'amarles ampliant y perfeccionant, fan que's necessiti l'auxili de tots los bons catalans. Els Estudis Universitaris Catalans se sostenen ab una subscripció voluntaria y donatius dels particulars y ab subvencions de diferents entitats. Té l'Associació plena personalitat civil y pot, per consegüent rebre tota classe de donacions, llegats y herencies y adquirir bens de tota mena. Reben donatius y subscripcions els individus de la Junta y especialment el tesorero En Joseph Bertran y Musitu, Portal del Angel, 1 y 3, principal.

Congrés d'Historia.—S'están fent actius treballs pera celebrar-se a l'any que vé un Congrés d'Historia de la de la Confederació Catalana-Aragonesa, a qual fi s'aplegaren fa pochos dies, en l'històrica ciutat de Lleyda, els delegats d'Aragó, de Valencia, de Mallorca y de Catalunya, que aprobaren ab entusiasme'l plan presentat pel il·lustrat historiare En Francesch Carreras y Gandi. L'organiscació aprobada per servir de règim, no solament pel Congrés projectat sino pels successius que ab idéntica finalitat se celebrin, es la de complerta autómia dels regnes que hi pendrán part, per lo qual se nomenará una comissió a Aragó, una altra a Valencia, una tercera a Catalunya y una quarta a Mallorca, advertint que formant part d'aquesta darrera hi haurá'l Roselló que s'unirá a les Balears per rahons històriques. Aquestes distintes comissions tendrán complerta llibertat per elegir sub-comissions que'ls ajudin en les tasques en la forma y manera que bé'ls hi sembli. El Congrés se reunirà cada vegada en lloch distint, y aixís el primer que se celebrí serà en el regne de Valencia, lo qual ha sigut aixís acordat en vista dels oferiments que, en nom dels valencians, feu el notable escriptor canonge de la Seu de Valencia'l Dr. Roch Chabás, aquell que ab tant d'entusiasme col·labora igualment a l'obra filològica de la llengua catalana. S'acordà també respecte allenguatge, que sigui potestatiu de cada congressista l'usar el que preferixi dels que's parlen en lo terrer de la Confederació, y que les actes se redactin en els dos idiomes català

y aragonés. Verament son consoladors aqueixos símptomes de desveltament nacionalista no tant sols de Catalunya sino també dels demés païssos que ab ella han viscut agermanats durant llargues centurides de vida lliure.

Per l'Historia de Catalunya.—La litografia del senyor Miralles ha publicat la tercera serie de cromos representatius de fets històrics catalans, que aquesta vegada son los següents: *La batalla d'Almenara, Derrota de les tropes de Feiþ V, Lo Comte d'Urgell presoner den Ferran d'Antequera, Conquesta de Sicilia pel rey En Pere III et Gran*, y un altre episodi de l'història contemporanea, que es l'entrega de la Memoria feta l'any 1885 al rey Anfos XI d'Espanya, qual escena está reproduhida fidelment, lo meiteix que'ls retrats de les persones que prengueren part en aquest acte entre'ls quals s'hi veu an Valenti Almirall, en Frederich Soler, en Guimerá, Mossen Cinto, en Maspons, et canonge Collell, en Permanyer, etc.

Associació Protectora de la Ensenyansa Catalana.—Pera subvencionar a las Escolas catalanes en el mes passat, aquesta Associació ha distribuït 241 pessetes. S'admeten donatius en el domicili del secretari: Cadena, 9, primer, 2.ª, Barcelona.

Certamen.—S'ha publicat el cartell de convocatória pera'l certamen literari de Inca (Mallorca). Los treballs que hi optin deurán presentarse abans del dia 12 de novembre vinent a la secretaria del certamen: carrer de l'Oca, n.º 4, Inca.

Orfeons.—Ab motiu de les festes de la Mercè de Barcelona, l'Orfeó Gracienc, donà un concert en l'envelat del Passeig de Gracia, a benefici de les families de les víctimes del atentat de la Rambla de les Flors, en el qual s'executaren, baix l'intelligent batuta del mestre Balcells, los següents composicions: *La Verema* (R. de Lassus), *La Gata den Belitre*, *Negra sombra* (balada gallega), *Flors de Maig*, *Patria Nova* y *Les Gíntesteres*.

També l'Orfeó Canigó donà un escullit concert, el meteix dia, en el Palau de Belles Arts, a benefici de la Quinta de Salut «La Aliansa», en el que sobressurtiren *Les Montanyes del Canigó*, *Sant Ramon*, una retreta y *La Complant de la Lluna*.

—L'Orfeó Català té anunciada per demà diumenge una excursió artística a La Garriga y a l'Atmetlla del Vallés, en qual darrera població cantarà la Missa del Papa Marcel en el solemne ofici del mati.

Cansoner popular.—S'ha publicat la cansó XLVII d'aqueixa interessant colecció, *L'Enramada*, variant recullida per en Pelay y Briz, que no es pas la tonada recullida per en Milá y Fontanals que ha dat lloch al modern himne nacional *L'arbre sagrat*. Se ven, com totes les precedents, al preu de deu cèntims en aquesta Administració.

Visita.—El dia onze del mes que som tinguem l'honor de rebre la visita del senyor En Lluís Sarran, distingit advocat parisench y redactor de l'important revista de Paris *L'Action Regionaliste*.

Monument an Rizal.—La comissió del monument que's tracta d'erigir al il·lustre patriota de Filipines, ha obert un concurs de projectes que's tancarà'l dia 15 de novembre vinent. Aquesta comissió ha manifestat que veurá ab gust el concurs dels arquitectes y artistes de Catalunya, pels que sent devoció y simpatia.

Folk-lore.—Dels dies 21 al 24 de novembre, se celebrará a Montpeller un congrés de cansons populars de totes les regions del Mitjdia de Fransa, tant religioses com profanes, baix la presidencia de Mgr. de Cabrières la primera secció y la d'en Frederich Mistal la segona. Aquet congrés, degut a l'iniciativa de la Schola Cantorum, després del qual se publicarán los cansons recullides per medi de concerts y conferencies, tindrà suma importancia y no deixarà de interessar a Catalunya tota vegada que'l folk-lore de nostra terra té a l'altra banda dels Pirineus nombresos variants, ab les quals coneixente, se podrán establir mes clarament les relacions d'unés y altres, y en últim resultat, un coneixement mes fonamentat de les manifestacions artístiques populars.

Establiment tipogràfic de Joseph ORTEGA.—S. Pau, 96.—Barcelona.

Paper tallat aposta por fer cèdules pel
Diccionari de la Llengua Catalana
1000 fulls 50 cèntims—500 fulls 30 cèntims

LA DEVANtera circula, igual que anteriorment *La Nació Catalana*, per medi de propagadors, que son els qui prenen un nombre determinat d' exemplars, pagantlos als següents preus

Una acció de 100 exemplars, Ptas.	3'50	} Per cada número, compresos gastos de correu per Catalunya
Mitja acció de 50 »	» 1'80	
Un quart d'acció de 25 »	» 1	
Un vuyté d'acció de 12 »	» 0'50	
Undotzau d'acció de 8 »	» 0'35	

Barcelona: els mateixos preus, repartintse á domicili. —Aforas de Barcelona, 5 cèntims de més per cada envió d' un ó més exemplars.—Estranger: preus dobles.—S' envia un sol exemplar al qui fassi un donatiu anyal de qualsevol import.—Pagaments á la bestreta: S' admeten sagells de correu y documents de fácil cobransa.—Es lliure la reproducció dels treballs.—No s, tornan els originals.